

SPIS TREŚCI

Edward BREZA, Niektóre rzadsze imiona męskie (III)	5
– Some rare male names (III)	45
Izabela EJSMUNT-WIECZOREK, Metody badawcze słotwórstwa werbalnego w gwarach	47
– Verbal word formation research methods in dialects	56
Sławomir GALA, Chronia w słotwórstwie gwarowym	57
– Chronic Studies in dialect word formation	64
Beata GALA-MIELCZAREK, Gwarowe dewerbalne nomina locativa jako przykład kategoryzacji derywatów	65
– Dialectal and deverbal nomina locativa (locative nouns) as an example of derivatives categorization	72
Agata KAWECKA, Ivan PETROV, Małgorzata SKOWRONEK, Z problematyki przekładu starej literatury kręgu Slavia Orthodoxa na język polski (cz. 3)	73
– To the problems of translation of the Old Church Slavonic into Polish (part 3)	85
Magdalena LIPIŃSKA, Czy „dzieci i ryby” nic nam dziś nie mówią? – rzecz o polskich i francuskich priamelach	91
– Don't 'gossips and frogs' tell us anything nowadays? – a study of Polish and French priamels	103
Renata MARCINIAK-FIRADZA, Zagadnienie centrum i peryferii w słotwórstwie nazw osobowych wykonawców czynności	105
– The issue of centre and periphery in the morphology of proper names of agents	121
Agnieszka RASZEWSKA-KLIMAS, Językowe i kulturowe źródła homonimii antroponimicznej	123
– Language and culture sources of anthroponymic homonymy	137
Katarzyna SICIŃSKA, Funkcje nazw geograficznych w cyklu „Na Skalnym Podhalu” Kazimierza Tetmajera	139
– Functions of toponyms in a series <i>Na Skalnym Podhalu (In the Rocky Highlands)</i> by Kazimierz Tetmajer	161
Krzysztof Tomasz WITCZAK, Spójnik kopulatywny w języku mesapijskim i luzytańskim	163
– A conjunctive particle in Messapic and Lusitanian	181
Bogusław WYDERKA, Hasło słownikowe a leksem w leksykografii gwarowej	183
– Entry and lexeme in dialectal lexicography	189
Rafał ZARĘBSKI, Specyfika derywatów z prefiksami obcymi w perspektywie historycznojęzykowej	191
– Specificity of derivatives with genetically foreign prefixes in historical language perspective	202

EDWARD BREZA
Sopot

NIKTÓRE RZADSZE IMIONA-MĘSKIE (III)

Streszczenie

Artykuł jest częścią obszerniejszego tematu, w którym autor omawia imiona męskie rzadziej występujące obywateli polskich, tj. u Polaków i cudzoziemców z obywatelstwem polskim. Podstawą doboru imion jest *Słownik imion współcześnie w Polsce używanych*, obejmujący stan na rok 1994, opublikowany przez K. Rymuta w Krakowie w 1995 r.

Opracowane imiona są pochodzenia: hebrajskiego – *Ebenezer, Efrem, Elchan, Gad, Gedeon*; greckiego: *Chil, Cyriak, Delfin, Demetriusz, Demostenes, Dioklecjan, Diomedes, Dydak, Dyzma, Edyp, Elpidiusz, Epifaniusz, Gali, Genadiusz, Genezjusz, Gerazyn, Gorgoniusz*; łacińskiego – *Ekspedyt, Elekt, Ennius, Gajusz, Gawel, Gracjusz*; germańskiego – *Dag, Dagomir, Dankward, Degenhard, Detlef, Dytard, Dytrych, Dytgier, Dythelm, Dytmar, Eberhard, Edbert, Ehrenbert, Ekard, Elbert, Emeryk, Gaston, Gebhard, Gero, Gerwin, Giesbert, Gilbert, Gotard, Gothold, Gottlob, Gottlieb, Logebot, Gotwald, Gunbert, Guntram, Gwalbert*; celtyckiego – *Cedryk*; dwuznaczne – *Gleb*; inne: *Dacjusz, Dalmacjusz*; wieloznaczne – *Dan, Ewan*.

SOME RARE MALE NAMES (III)

Summary

It is a part of a broader subject in which the Author selects male names that are rarely used by Polish citizens (Poles and foreigners with Polish citizenship). He makes the choice of names on the basis of *Dictionary of names currently used in Poland (Słownik imion współcześnie w Polsce używanych)*, reflecting state in 1994, published by Kazimierz Rymut in Kraków, in 1995.

The studied names are of Hebrew origin: *Ebenezer, Efrem, Elchan, Gad, Gedeon*; of Greek origin: *Chil, Cyriak, Delfin, Demetriusz, Demostenes, Dioklecjan, Diomedes, Dydak, Dyzma, Edyp, Elpidiusz, Epifaniusz, Gali, Genadiusz, Genezjusz, Gerazyn, Gorgoniusz*; of Latin origin: *Ekspedyt, Elekt, Ennius, Gajusz, Gawel, Gracjusz*; of German origin: *Dag, Dagomir, Dankward, Degenhard, Detlef, Dytard, Dytrych, Dytgier, Dythelm, Dytmar, Eberhard, Edbert, Ehrenbert, Ekard, Elbert, Emeryk, Gaston, Gebhart, Gero, Gerwin, Giesbert, Gilbert, Gotard, Gothold, Gottlob, Gottlieb, Logebot, Gotwald, Gunbert, Guntram, Gwalbert*; of Celtic origin: *Cedryk*; other: *Dacjusz, Dalmacjusz*; ambiguous: *Dan, Ewan, Gleb*.

The Author also provides information about outstanding Poles, sometimes foreigners, with the discussed names; he also enumerates saints with the discussed names.

IZABELA EJSMUNT-WIECZOREK

Łódź

METODY BADAWCZE SŁOWOTWÓRSTWA WERBALNEGO W GWARACH

Streszczenie

Określenie ekspansywności i aktywności afiksów czasownikowych w konkretnych funkcjach na danym terytorium językowym i uzyskanie autentycznego, kompleksowego obrazu gwarowego słowotwórstwa werbalnego wymaga wypracowania odpowiednich, jednolitych metod badawczych.

Artykuł pokazuje zawiłości związane z zagadnieniem zakresu słowotwórstwa czasownika, zwraca uwagę na podobieństwa i różnice werbalnego słowotwórstwa ogólnego i gwarowego, szkicuje proces eksploracji w terenie oraz uzasadnia wykorzystanie metody panchronicznej w opisie gwarowych derywatów werbalnych.

VERBAL WORD FORMATION RESEARCH METHODS IN DIALECTS

Summary

Determination of expansiveness and activity of verbal affixes in specific functions in a given linguistic territory, and obtaining an authentic, comprehensive picture of local dialect verbal word formation require establishing appropriate and uniform research methods.

The article presents complexities connected with verb word formation scope, draws attention to similarities and differences of general and dialectal verbal word formation, outlines the exploration process in the field and substantiates application of panchronic method in the description of verbal, dialectal derivatives.

SŁAWOMIR GALA

Łódź

CHRONIA W SŁOWOTWÓRSTWIE GWAROWYM

Streszczenie

W kontekście dwóch opozycyjnych perspektyw badań języka – synchronicznej i diachronicznej, stosowanych także w słowotwórstwie, a jednocześnie słusznych w odniesieniu do słowotwórstwa gwarowego wątpliwości, uzasadniona wydaje się, poparta obiektywnymi argumentami, perspektywa chroniczna.

Chronia nie ogranicza cezury chronologicznej danych, nie stawia na przeciwstawnych biegunach synchronii i diachronii. Za cel interpretacji uznaje wskazywanie, wydobywanie prymarnej semantyczności słowotwórczej funkcji derywatów, określenie ich struktury opartej na względnie prymarnych relacjach między odpowiednią klasą gramatyczną wyrazów podstawowych a wyrazami pochodnymi i wykładnikami derywacyjnymi. Ogranicza w ten sposób reinterpretacje głównie pod wpływem jednostkowych znaczeń leksykalnych.

Chronia wydaje się przydatna w definiowaniu słowotwórstwa gwarowego ustalonego w różnych cezurach chronologicznych z wyzyskaniem – na ile to możliwe – systemu paradygmatycznego.

CHRONIC STUDIES IN DIALECT WORD FORMATION

Summary

The use of chronic perspective, supported by objective arguments, seems justified, in the context of two opposing views on linguistic studies – synchronic and diachronic, which are also widely applied in word formation, and which are also appropriate in reference to dialect word formation.

Chronic Studies neither limit the chronological frames of data, nor place the synchrony and diachrony on the opposing poles. Its main purpose of interpretation is finding and showing primary semantic and formative function of derivatives, determining their structure based on primary relations between an appropriate grammatical class of basic words and derivatives. This way it limits reinterpretations mainly due to individual lexical meanings.

Chronic Studies seems useful in defining dialect word formation within various chronological frames with the use of, where possible, paradigmatic system.

BEATA GALA-MILCZAREK
Łódź

GWAROWE DEWERBALNE NOMINA LOCATIVA JAKO PRZYKŁAD KATEGORYZACJI DERYWATÓW

Streszczenie

Obszerna literatura dotycząca locativów zdaje się świadczyć i przekonywać o ich prymarnym leksykalnym charakterze. Wydaje się, że włączenie tej klasy leksykalnej nazw w zakres kategorii słowotwórczych nastąpiło w wyniku zmian kulturowych, cywilizacyjnych Słowian i związanych z tym przesunięć derywatów z innych kategorii słowotwórczych, jak np. *karczunek* ‘pole po wykarczowaniu lasu’ oraz ‘drzewo z wykarczowanych pni’, *oranka* ‘pole zaorane’ i ‘oranie drugie pod zasiew’, *przelaz* ‘płytkie miejsce w rzece, gdzie można przejść’, a także ‘deska, przez którą przechodzi się przez płot’, *trzęsawica* ‘podmokły, bagnisty grunt, trzęsawisko’ i ‘galaretka z wygotowanych kości i mięsa’. Pewną regularność o oznakach paradygmatycznych wykazują struktury odczasownikowe o funkcji lokatywnej z formantami jedno-, dwu- i wieloskładnikowymi, por. *kuźnia*, *ozlewnia*, *kopalnia*, *warzelnia*, *garbarnia*, *bielnik*, *gonisko*, *wykopalisko*, *spadzielisko*, *spalenisko*, *trzęsawisko*, *grzebowisko*. Wyodrębnienie tej kategorii słowotwórczej jest uzasadnione z tego powodu, jak również w ujęciu słowotwórstwa opisowo-funkcjonalnego.

DIALECTAL AND DEVERBAL NOMINA LOCATIVA (LOCATIVE NOUNS) AS AN EXAMPLE OF DERIVATIVES CATEGORIZATION

Summary

Extensive literature on locatives seems to convince and prove their primary lexical character. It seems that the inclusion of this class of lexical names into the category of word-formation was the result of cultural and civilization changes of the Slavs as well as transferring the derivatives from other categories of word-formation i.e.: *karczunek* [clearing, grubbing up] ‘field after having forestgrubbed’ or ‘tree trunks grubbed’, *oranka* ‘field ploughed’ and ‘the second ploughing to sow’, *przelaz* [stile] ‘shallow place in the river where one can go’ and ‘a board which one may pass through the fence’, *trzęsawica* ‘a bog, wet, swampy soil’ and ‘jelly of boiled meat and bones’. A certain regularity in the paradigmatic signs shows the gerund structures [compound structures] of locative function with one-, two- or multi-component formant words i.e.: *kuźnia* [smithy], *rozlewnia* [bottling], *kopalnia*

[mine], warzelnia [saltworks], garbarnia [tannery], bielnik [bleachery], wykopalisko [excavation], spalenisko [rubble], trzęsawisko [quagmire, bog], grzebowisko [burial site].

To distinguish this category of word formation is justified for that reason as well as in the terms of the functional and descriptive word formation.

AGATA KAWECKA

IVAN PETROV

MAŁGORZATA SKOWRONEK

Łódź

Z PROBLEMATYKI PRZEKŁADU STAREJ LITERATURY KRĘGU SLAVIA ORTHODOXA NA JĘZYK POLSKI (CZ. 3)

Streszczenie

Niniejszy artykuł jest trzecim z cyklu publikacji omawiających problematykę polskich przekładów starej literatury kręgu Slavia Orthodoxa (artykuł pierwszy, opublikowany w 2009 r., poświęcony był działalności translatorskiej wybitnego sławisty, prof. A. Naumowa, w świetle innych tłumaczeń powojennych, drugi zaś, wydany w r. 2010, dotyczył przekładów z XIX i pierwszej połowy XX w.). Tym razem w polu zainteresowań autorów znalazła się działalność przekładowa o. Stanisława (Eustachego) Stracha, prowadzącego na łamach miesięcznika „Przegląd Prawosławny” autorską rubrykę *Język naszej liturgii*. W artykule zwrócono przede wszystkim uwagę na specyfikę zarówno przekładanych testów, jak i systemu języka cerkiewnosłowiańskiego, determinującą określone rozwiązania w zakresie tłumaczenia. Komentarzem opatrzono również wybrane problemy lingwistyczne, jakie w swoich pracach sygnalizuje sam tłumacz. Integralną część tekstu stanowi aneks, obejmujący wykaz publikacji o. S. Stracha w „Przeglądzie Prawosławnym” od roku 1996 do 2010 włącznie.

TO THE PROBLEMS OF TRANSLATION OF THE OLD CHURCH SLAVONIC INTO POLISH (PART 3)

Summary

This paper constitutes the third part of a series of publications dealing with Polish translations of older literary works stemming from the sphere of the Slavia Orthodoxa (the first article in the series, published in 2009, was devoted to the translation work of the prominent Slavist Prof. A. Naumow in relation to other post-war efforts in the field; the second one, published in 2010, discussed 19th and early 20th century translations). This time, the authors concentrated on the work of Fr Stanisław (Eustachy) Strach, who maintains a regular column entitled *Język naszej liturgii* ('*The language of our liturgy*') in the Polish monthly *Przegląd Prawosławny* ('*The Orthodox Review*'). The paper analyzes both the characteristics of the texts translated and the peculiarities of the system of the Church Slavic language, a number of solutions in the process of translating being determined by the latter. A commentary on certain linguistic problems pointed out by the translator himself has also been provided. The text is accompanied by an Appendix – to be viewed as an integral part of the article – which lists Fr S. Strach's publications in *Przegląd Prawosławny* from 1996 through 2010.

MAGDALENA LIPIŃSKA
Łódź

CZY „DZIECI I RYBY” NIC NAM DZIŚ NIE MÓWIĄ? – RZECZ O POLSKICH I FRANCUSKICH PRIAMELACH

Streszczenie

Artykuł zawiera porównanie wyników ankiet przeprowadzonych wśród studentów polskich i francuskich. Celem powyższych sondaży było określenie stopnia znajomości biernej i czynnej polskich i francuskich priameli, będących formalno-semantycznym typem przysłów. Zdania te okazały się lepiej znane młodzieży polskiej niż francuskiej. Mimo że priamele są rozpoznawane, cytowane i nawet tworzone ad hoc, to nie należą do najbardziej popularnych paremii. Najczęściej rozpoznawane i cytowane priamele w dwóch językach nie są ekwiwalentne treściowo. Cechami charakterystycznymi polskich priameli są: popularność matrycy priamela negatywnego i porównawczego, nowoczesne wersje starych paremii oraz nacechowanie ekspresywne, a szczególnie obecność wulgaryzmów. Typowe zaś dla priameli francuskich jest wywodzenie się z wypowiedzi niebędących przysłowiami właściwymi. Komizm priameli wydaje się cechą bardziej oczywistą dla młodzieży polskiej niż francuskiej.

DON'T 'GOSSIPS AND FROGS' TELL US ANYTHING NOWADAYS? – A STUDY OF POLISH AND FRENCH PRIAMELS

Summary

The work is a comparison of surveys conducted among Polish and French students meant to establish the passive and active knowledge of priamels being a formal, meaning based type of proverbs. The above mentioned sentences appeared to be more familiar for young Poles rather than young Frenchmen. In spite of the fact that priamels are recognized, quoted, and even created ad hoc, they are not seen as the most popular proverbs. Prototypical priamels are not equivalent in contents in the two languages. The most characteristic features of the Polish priamels are the following: the frequency of the negative and the comparative priamel, modern versions of old priamels and expressive marking of those sentences, with the presence of vulgarisms in particular. What is typical of French priamels is their stemming from utterances which are not proper proverbs, i.e. their sentential quality and literary origin. The comic aspect of analyzed priamels appears to be more evident for the Polish rather than for the French youth.

RENATA MARCINIAK-FIRADZA
Łódź

ZAGADNIENIE CENTRUM I PERYFERII W SŁOWOTWÓRSTWIE NAZW OSOBOWYCH WYKONAWCÓW CZYNNOŚCI

Streszczenie

Terminy „centrum” i „peryferia”, wykorzystywane m.in. w badaniach słowotwórstwa, zarówno z punktu widzenia diachronicznego, jak i synchronicznego mogą odnosić się do badania słowotwórczego zróżnicowania gwar w aspekcie geograficznym i do analizy derywatów na poziomie kategorii słowotwórczo-semantycznych. W artykule skupiono się na omówieniu derywatów na poziomie kategorii słowotwórczo-semantycznej nazw osobowych wykonawców czynności. Za cel postawiono

określenie pojemności tej kategorii ze wskazaniem tych kryteriów, które decydują o wyodrębnieniu klasy wyrazów mających tę samą wartość kategoryalną, a także wskazanie formacji jednoznacznie wyznaczających kategorię nazw osobowych wykonawców czynności, należących do jej centrum, oraz tych, które znajdują się na jej peryferiach m.in. w wyniku utraty ostrości kategoryalnej.

THE ISSUE OF CENTRE AND PERIPHERY IN THE MORPHOLOGY OF PROPER NAMES OF AGENTS

Summary

The terms *centre* and *periphery*, used in fields such as the synchronic and diachronic study of word formation, can refer to the research into the formative diversity of local dialects and to the analysis of derivatives at the semantic and morphological level. The article is focused on discussing the semantic and morphological derivatives of proper names of agents. The purpose of the study was to define the volume of this category, indicate the criteria determining the word classes with the same category value, and point out the formations that unequivocally delineate the category of proper names of agents, both those that constitute its central part and those that have been placed at its periphery, for example, as a result of losing their distinctive features within this category.

AGNIESZKA RASZEWSKA-KLIMAS

Piotrków Trybunalski

JĘZYKOWE I KULTUROWE ŹRÓDŁA HOMONIMII ANTROPONIMICZNEJ

Streszczenie

Analizując zjawisko homonimii antroponimicznej, jako punkt odniesienia przyjęto definicję „homonimii apelatywnej” za Małgorzatą Majewską, według której „homonimia to utożsamienie formalne: brzmieniowe i/lub graficzne co najmniej dwu znaczących jednostek języka”. Podstawowe kryterium wydzielenia propriów i apelatywów stanowi kwestia znaczenia apelatywów i nazw własnych. Homonimy nazewnicze rozpatrywano na płaszczyźnie onimiczno-onimicznej i onimiczno-apelatywnej, diachronicznej i synchronicznej, biorąc pod uwagę kulturowo rozumiane znaczenie nazw własnych, a także znaczenie leksykalne motywujących wyrazów pospolitych i znaczenie apelatywów odonimicznych. Analiza homonimów onomastycznych, w porównaniu z homonimiami apelatywnymi, dokonana została pod względem typów utożsamiających się jednostek („homonimia morfemów” i „homonimia leksykalna”), typów utożsamień formalnych („homonimia fonetyczna”, „homonimia graficzna”) oraz genezy utożsamień („homonimia monogenetyczna”, „homonimia heterogeniczna”). Homonimię onomastyczną należy interpretować, przyjmując kryterium semantyczne i etymologiczno-motywacyjne.

LANGUAGE AND CULTURE SOURCES OF ANTHROPONYMIC HOMONYMY

Summary

Analysing the phenomenon of anthroponymic homonymy, the definition of “appellative homonymy” was assumed as a point of reference following Małgorzata Majewska, according to whom “homonymy is formal identification: sound or graphic one of at least two meaning linguistic units”.

The meaning of appellatives and proper nouns is the basic criterion of creating prioprias and appellatives. Name homonyms were analyzed on the onymic-onymic, onymic-appellative, diachronic and synchronic ground, taking into consideration the meaning of culturally understood proper nouns as well as the lexical meaning of motivating common words and appellatives that derived from an onymic basis. The analysis of onomastic homonyms, in comparison with appellative homonyms, was made with reference to the types of identifying units (“morphemic homonymy” and “lexical homonymy”), the types of formal identifications (“phonetic homonymy”, “graphic homonymy”) and the origin of identifications (“monogenetic homonymy”, “heterogenic homonymy”). Onomastic homonymy should be interpreted with reference to sematic and etymological-motivating criteria.

KATARZYNA SICIŃSKA
Łódź

FUNKCJE NAZW GEOGRAFICZNYCH W CYKLU NA SKALNYM PODHALU KAZIMIERZA TETMAJER

Streszczenie

Celem artykułu jest określenie funkcji, jakie w tekstach opowiadań *Na Skalnym Podhalu* K. Tetmajera pełnią nazwy geograficzne. Zastosowane przez autora toponimy są nazwami autentycznymi, zarówno pod względem leksykalnym, jak i denotacyjnym, wiążą się ściśle z przestrzenią Podhala i Tatr, w związku z czym współbrzmia z warstwą przedstawieniową utworów cyklu. Przysługuje im szereg funkcji szczegółowych, takich jak funkcja lokalizacji w przestrzeni, funkcja lokalizacji w czasie (taką funkcję pełnią nazwy dawne, np. *Rybie Jezioro*), funkcja informacyjna i informacyjno-dydaktyczna (ta pierwsza wyraża się przede wszystkim w tym, iż nazwy geograficzne stanowią element identyfikacji postaci, a także pozwalają stworzyć obraz Podhala jako krainy o złożonej strukturze etnicznej i krainy pogranicznej), funkcja socjologiczna (gwarowe postaci nazw własnych świadczą o przynależności bohaterów do środowiska góralskiego), funkcja emotywna (nazwy zastosowane w cyklu wiążą się z biografią autora, „panicza z Ludźmierza”), funkcja poetycka (sposób użycia nazw geograficznych tworzy wizję jedności świata góralsko-tatrzańskiego).

FUNCTIONS OF TOPONYMS IN A SERIES NA SKALNYM PODHALU (IN THE ROCKY HIGHLANDS) BY KAZIMIERZ TETMAJER

Summary

The objective behind the article is to define the functions of toponyms in the short stories *Na Skalnym Podhalu (In the Rocky Highlands)* by Kazimierz Tetmajer. The toponyms used by the author are authentic both in the lexical sense and the denotational one; they are closely connected with the area of the Polish Highlands and the Tatra Mountains, and thus co-create the representational level of these texts. They perform several functions, including the function of locating something in space and time (in particular old names, like *Fish Lake*), the informative function and the informative-educational one (with the former consisting mostly in identifying the individuals presented and in creating the image of the Highlands as the border area which is ethnically complex), the sociological function (the dialectical forms of toponyms signify characters' highlander background), the emotive function (the toponyms are related with the biography of the author, “the young nobleman from Ludźmierz”), and the poetic function (the use of toponyms creates the image of unity of the highlanders' world).

KRZYSZTOF TOMASZ WITCZAK

Łódź

SPÓJNIK KOPULATYWNY W JĘZYKU MESAPIJSKIM I LUZYTAŃSKIM.

Streszczenie

Chociaż w językach indoeuropejskich odnajdujemy sporą liczbę rozmaitych spójników, język mesapijski wydaje się pokazywać w zachowanych tekstach epigraficznych tylko jeden spójnik łączny INΘI 'i' (autor uważa wydzielenie spójnika postpozycyjnego -ΘI w mesapijskim za hipotezę nieumotywowaną). W języku luzytańskim wyróżnić można trzy spójniki – dwa kopulatywne INDI oraz -KOE 'i' oraz spójnik alternatywny ERBA 'albo'. Podobieństwo pomiędzy spójnikiem łącznym INΘI w języku mesapijskim i INDI w języku luzytańskim jest oczywiste tak pod względem postaci, jak i funkcji. Oba spójniki kopulatywne sprowadzają się do praformy ie. **tthe* 'i, a, także'. Ten sam spójnik pojawia się również w językach germańskich (por. niem. *und*, ang. *and*) i indoirańskich (por. stind. *atha*, awest. *aθa*).

Pochodzenie dwóch pozostałych spójników luzytańskich wydaje się jasne. Spójnik alternatywny ERBA ma dokładny odpowiednik w litewskim *arbà* 'albo' (< ie. **erba*), podczas gdy luzytański spójnik łączny (postpozycyjny) -KOE kojarzy się z łac. *-que*, celtiberyjskim *-kue*, lepontyjskim *-pe*, stind. *ca*, gr. *τε* 'i' (< ie. **-k^we*).

A CONJUNCTIVE PARTICLE IN MESSAPIC AND LUSITANIAN

Summary

There are numerous conjunctive particles in the Indo-European languages. The Messapic language seems to demonstrate the only one conjunction INΘI 'and' (and not -ΘI). Lusitanian had three known conjunctions INDI 'and', ERBA 'or' and perhaps -KOE 'and'. The similarity between Messapic INΘI and Lusitanian INDI is striking. In fact, they derive from IE. **tthe* 'and, also', cf. German *und*, English *and*.

As far as some different particles in Lusitanian are concerned, Lusitanian ERBA appears to be related to Lithuanian *arbà* 'or' (as if from IE. **erba*), whereas Lusitanian -KOE resembles Latin *-que*, Celtiberian *-kue*, Lepontic *-pe*, Sanskrit *ca*, Greek *τε* 'and' (all the forms derive from IE. **-k^we*).

BOGUSŁAW WYDERKA

Opole

HASŁO SŁOWNIKOWE A LEKSEM W LEKSYKOLOGRAFII GWAROWEJ

Streszczenie

Artykuł porusza ważne dla leksykografii zagadnienie metodologiczne, mianowicie problem zasad wyprowadzania haseł w słownikach i problem statusu fonetycznych form obocznych. Teoretycznie hasło powinno stanowić etykietę leksemu, tymczasem uogólnienia prowadzą do konstruowania tworów niejasnych, wyabstrahowanych. W sposób uproszczony traktuje się oboczności fonetyczne, zwykle jako warianty leksemów. Tymczasem wiele z tych form to odrębne leksemy mające własną pragmatykę i geografę. Dotyczy to przede wszystkim zapożyczeń, przy czym inaczej zjawiska te

przejawiają się wśród germanizmów, a inaczej wśród zapożyczeń z języków słowiańskich. Argumenty i wnioski ilustrowane są materiałem zaczerpniętym ze *Słownika gwar śląskich*.

ENTRY AND LEXEME IN DIALECTAL LEXICOGRAPHY

Summary

The article raises an important methodological issue for lexicography, mainly the issue of introducing the entries to dictionaries, and the problem of status of the phonetic alternant forms. Theoretically an entry should constitute the label of lexeme, however, generalizations lead to creating vague, alienated structures. Phonetic alternations are treated in simplified manner, usually as variants of lexemes. However, many of these forms constitute separate lexemes containing their own pragmatics and geography. It mainly applies to borrowings, nevertheless these phenomena are differently displayed among germanisms, and differently among slavisms. The arguments and conclusions are illustrated by materials taken from *A dictionary of Silesian dialects*.

RAFAL ZARĘBSKI

Łódź

SPECYFIKA DERYWATÓW Z PREFIKSAMI OBCYMI W PERSPEKTYWIE HISTORYCZNOJĘZYKOWEJ

Streszczenie

Artykuł jest poświęcony specyfice leksemów z prefiksami genetycznie obcymi. Analizowany materiał pochodzi z różnych okresów w dziejach polszczyzny i został wyekscerpowany ze słowników rejestrujących leksykę staro-, średnio- i nowopolską. Jednoczesne zastosowanie w procesie interpretacji badanych leksemów ujęcia diachronicznego, którego celem jest pokazanie rozwoju tych wyrazów i opisu synchronicznego w obrębie wydzielonych struktur czasowych pozwoliło zwrócić uwagę na marginalizowane dotąd w pracach słowotwórczych problemy, zwłaszcza o charakterze opisowym, np. wyrazy podzielne formalnie, ale pozbawione motywacji, podstawy związane, derywaty tautologiczne, półkalki.

SPECIFICITY OF DERIVATIVES WITH GENETICALLY FOREIGN PREFIXES IN HISTORICAL LANGUAGE PERSPECTIVE

Summary

The thesis is dedicated to the specificity of lexema with genetically extraneous prefixes, excerpted from dictionaries registering old, middle and modern Polish words. Simultaneously using both diachronic formulation and synchronous description for the process of interpretation of the analyzed words within separated temporal structures reveals problems being not underlined hitherto in the descriptive linguistic studies, e.g. words formally divisible, but without motivation, bounds base, tautological derivatives, half-calques.